

**ORDU ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ /
THE JOURNAL OF ORDU UNIVERSITY FACULTY OF THEOLOGY**

Sayı: 1

EYLÜL - 2023

Japonya'daki İslam Tarihi'nden Bakışla Japon Maneviyatı

Japanese Spirituality With a Viewed From Islamic History in Japan

Yetkin KARAOĞLU

Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalı
Asst. Prof. Dr., Ordu University, Faculty of Theology, Department of History of Religions

Ordu / Turkey - **ROR ID:** 04r0hn449

yetkinkaraoglu@odu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-5036-2590

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type: Çeviri Makalesi / Translation Article

Geliş Tarihi / Received: 12 Haziran / 12 June 2023

Kabul Tarihi / Accepted: 14 Ağustos / 14 August 2023

Yayın Tarihi / Published: 30 Eylül / 30 September 2023

Atf / Citation: Karaoğlu, Yetkin. "Japonya'daki İslam Tarihi'nden Bakışla Japon Maneviyatı" *Ordu Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1/1 (Eylül / 2023), 169-190.

İntihal/Plagiarism: Bu makalede intihal taraması yapılmış ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been scanned for plagiarism and it has been confirmed that it does not contain plagiarism.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. **Yetkin KARAOĞLU**

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / The author(s) has no conflict of interest to declare.

Finansman/Grant Support: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır. / The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Etik Bildirim/Complaints: oduifd@odu.edu.tr

Telif Hakkı & Lisans/Copyright & License: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını **CC BY-NC 4.0** lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the **CC BY-NC 4.0**.

Japonya'daki İslam Tarihi'nden Bakışla Japon Maneviyatı*

Öz

Bu yazı, İslam bakış açısından Japon maneviyyatına ışık tutmaya çalışmaktadır. Japonya, bir Türk savaş gemisinin (Ertuğrul) Wakayama kıyılarında battığı 1890'da İslam ile ilk temasını gerçekleştirmiş ve bu olay ilk Japon Müslümanların doğuşuna yol açmıştır. Aradan geçen uzun yıllara rağmen Japon Müslümanların sayısı bugün sadece 10.000 civarındadır. O halde bu sayı neden bu kadar azdır? Bunun temel sebebi, İslam ve Japon maneviyyatı arasındaki farklılıklarda yatıyor olabilir. İslam, Allah'ın yegâne mutlak tanrı olduğu bir dindir ve İmanın Altı Şartı (六信) ile İslam'ın Beş Şartı (五行) gibi yerine getirilmesi gereken sıkı görevleri bulunmaktadır. Diğer yanda ise çoğu Japon Şintoizm'e veya Budizm'e inanmaktadır. Ancak onlar dua etmek için Şinto veya Budist tapınağına gitmekte, Hıristiyan kilisesinde nikâhlanmakta ve Budist tapınağında cenaze töreni yapmaktadırlar. Bu şaşkıncı davranış Japon maneviyyatının 1) dine bilinçsiz bağlanma, 2) birden fazla din inanca sahip olma, 3) kutsal ve sekülerin bir karışımı oluşu ve 4) pratik faydalara ve iyileşmeye olan ilgi şeklindeki dört temel karakteristiğini açıklamaktadır. Bu nedenle Japonların İslam'ı alternatif bir yaşam tarzı olarak kabul etmeleri zor görünmektedir. Geçmişte "Japon Tipi İslam" oluşturmak için bir girişimde bulunulmuş fakat bu girişim İslam'ın değişime yer vermeyen ebedi hakikat dini oluşu nedeniyle başarısızlığa uğramıştır.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Japon Maneviyatı, İslam, Japon Müslümanlar, Uluslararası Kültürel Anlayış.

Japanese Spirituality With a Viewed From Islamic History in Japan

Abstract

This paper attempts to shed light on Japanese spirituality from the point of view of Islam. Japan made its first contact with Islam in 1890, when a Turkish warship sank off the coast of Wakayama, and this incident led to the birth of the first Japanese Muslim. Despite the many years that have passed between then and now, Japanese Muslims number only about 10,000 today. Why are they so few? The fundamental reason may lie in the very differences between Islamic spirituality and Japanese spirituality. Islam is a religion of faith with Allah as the only absolute god and has strict duties to fulfil: the Six Articles of Faith (六信) and Five Pillars of Life (五行). Meanwhile, most Japanese believe in Shintoism or Buddhism. However, they go to a Shinto shrine or Buddhist temple to make a wish, have a wedding at a Christian church, and have a funeral at a Buddhist temple. This puzzling behaviour explains the basic characteristics of Japanese spirituality, that is, (1) unconscious involvement in religion, (2) having more than one religious belief, (3) a mixture of the sacred and secular, and (4) interest in practical benefits and healing. It is thus difficult for Japanese to accept Islam as an alternative way of life. Once there was an attempt made to create the "Japanese-style Islam". However, it failed because Islam is a religion of eternal truth with no room for change.

Keywords: History of Religions, Japanese Spirituality, Islam, Japanese Muslims, International Cultural Understanding.

* Bu makale, Japonca kaleme alınan Akiko Komura, "Nihon ni Okeru İsurāmu no Rekishi Kara Miru Nihonjin no Shūkyō-sei (Supirichuariti) ni Tsuite", *Kotoba - Bunka - Komyunikēshon* 7 (2015), 199-215. adlı makalenin çevirisidir.

Giriş

Bu makalenin amacı, Japon dindarlığını, çok tanrılı ve güçlü Şamanist unsurlara sahip Japon diniyle zıt özelliklere sahip olan İslam dini perspektifinden incelemektir. Bu makalenin giriş bölümünde İslam dini ve imajına değinilmektedir. Daha sonra Japonya'daki İslam tarihi, Japonya ve İslam arasındaki ilişki perspektifinden tartışılmaktadır. Ayrıca, tarihi boyunca İslam'ın Japonlar tarafından daha kolay anlaşılması için tasarlanan “Japon İslamı” kavramı da tartışılmaktadır. Son olarak, yukarıdaki hususlar temelinde Japon dindarlığı, İslam ve İslam'ın Japon toplumunda kabulü perspektifinden değerlendirilmektedir.

1. “İslam” Dini ve İmajı Hakkında

İslam, 7. yüzyılda Arap Yarımadası'nda Mekke şehrinde ortaya çıkmıştır. 610'da melek aracılığıyla Tanrı'dan peygamberlik alan Muhammed Peygamber (570-632 civarı) tarafından yayılan ve daha sonra Yasal Halifeler Döneminde (632-661) Orta Doğu'ya yayılan eski bir dindir.

Günümüzde İslam, Hıristiyanlıktan sonra mensuplarının sayısı bakımından dünyanın en büyük ikinci dinidir. Ancak pek çok Japon için İslam hala uzak bir fenomendir. Bunun birkaç nedeni vardır. İlk olarak, İslam ve Japonya arasındaki tarihsel karşılaşma Meiji Döneminde (1868-1912) başlamasına rağmen, birçok Japon hala günlük yaşamlarında Müslümanların varlığından habersizdir. Öte yandan, kitle iletişim araçlarında yer alan haberlerin İslam hakkında yarattığı “terörizm” ve “savaş” gibi kötü imaj da birçok Japon'u İslam'dan uzak tutan bir faktördür. Dahası, Japonların anlamakta zorlandıkları ve hoşlanmadıkları bir şey de İslam'ın inananların neye inanmaları ve inananlar olarak ne söylemeleri ve ne yapmaları gerektiği konusunda net kuralları olmasıdır.

İslam öğretisinin temelini oluşturan ve Müslümanların inanması gereken şeyler “İmanın Altı Şartı” olarak bilinmektedir. Bunlar, Allah'tan başka Tanrı olmadığına, sırasıyla meleklerin varlığına, peygamberlere, kitaplarına, ahirete, kadere ve bunların her birine inanmaktır. Dahası bunlar, peygamberin İslam'da bir “Tanrı” olmayıp “Allah'ın sözlerinin sorumlusu” bir insan olduğuna işaret etmektedir. İslam peygamberlerine gelince, tarihi süreçte sadece peygamber olarak Muhammed'in olduğunu düşünme eğilimi bulunsa da Yahudiliğin kurucusu Musa ve Hristiyanlığın kurucusu İsa da halen İslam'ın peygamberlerinden sayılmaktadır.¹

Ayrıca, inananların sorumlulukları olarak “İslam'ın Beş Şartı” bulunmaktadır. Bunlar, İslam'a girerken cemaatin iki veya daha fazla erkek üyesinin huzurunda gerçekleştirilen iman ikrarı (Şehadet), günde beş kez belirli zamanlarda kılınan Namazlar (Salah), fakirlere sadaka vermek anlamına gelen Zekât, özellikle Ramazan ayında (İslami takvimde onuncu ay) meşhur olan Oruç (Saum) ve ömürde bir kez yapılması gereken Hac ibadetinden oluşmaktadır. Ayrıca, Ramazan ayının yanı sıra Şevval (Hicri takvime göre onuncu ay) ve Muharrem (Hicri takvime göre birinci ay) aylarının 9. ve 10. günlerinde de oruç tutulmaktadır.

İmanın Altı Şartı ve İslam'ın Beş Şartı İslam inancının temelidir. Başka bir deyişle, Müslümanların günlük hayatının ve tüm yaşamının ilke ve prensipleridir. Dolayısıyla

¹ İslam'da önceki tarihi dönemlerde yaşadığı ifade edilen peygamberler İslam dini perspektifinde nitelenmişlerdir. İslam'a göre Allah İslam dininden başka, Hıristiyanlık ve Yahudilik adında günümüzde de devam eden bir din göndermediğinden yazarın buradaki ifadesinin kendi sübjektif perspektifini içerdiği anlaşılmalıdır. (Çevirmen).

Müslümanlar bu temel İslami ilkeleri hiçbir bölgede ve hiçbir zaman değiştirmezler.² Günlük yaşamdaki bu hükümler birçok Japon için kısıtlayıcı görünebilir.

Ancak İslam'ın kuruluşundan yüzlerce yıl sonra bile İslam dünyasında sosyal koşullar değişmektedir. Küreselleşme, aynı zamanda Müslümanların daha önce Müslüman olmayan bölgelere göç ettiği veya gayrimüslimlerin İslam ile temas ettiği durumlar da yaratmaktadır. Küresel durumdaki bu değişiklikler, İslami doktrinin zamana ve bölgesel özelliklere daha da uyarlanmış yorumlarını gerektirmiştir. İslam hukukçuları, inananlardan gelen sorulara yanıt olarak ya da toplumu ilgilendiren konularda Kur'an ve hadislerin yorumlarını tartışır ve görüşlerinin sonuçları, İslami doktrinin uygulanmasında rehberlik sağlayan “fetvalar” olarak inananlara iletilir.

Sıradan bir Japon için, kültürler arası bir toplumda, böyle bir dünya dini olan İslam'ı anlamak ve uygulamak hiç de kolay değildir. Dahası Japon toplumunda İslam'a ilişkin imaj da hiç iyi değildir. Bununla birlikte, geçmişten günümüze kadar İslam'ı kabul eden Japonlar olmuştur. Japonlar bu kadar yabancı ve farklı bir dini doktrin olan İslam'ı nasıl tanıdılar, anladılar ve kabul ettiler?

2. Japonya'daki İslam'ın Tarihi: İhtida Eden Japonların İslam'ı Anlama ve Kabul Etmelerinin Tarihi

Japonlarla İslam'ın tesadüfi karşılaşmalarının tarihi eski olup Meiji Dönemi'ne kadar gitmektedir. Literatürde doğrulandığı kadarıyla Meiji Dönemi'nden önce sadece İslam'la diplomatik bir karşılaşma gerçekleşmiştir. Bu, Japonya'daki İslam tarihinde bir kıpırdanma/etki oluşturmamıştır. Buna göre Japonların İslam'la karşılaşması 1890'da Osmanlı İmparatorluğu'nun savaş gemisi Ertuğrul'un Wakayama Eyaletinin Kushimoto Kasabası'nda tayfuna yakalanıp, kaza yaparak battığı tarihte gerçekleşmiştir. Ertesi yıl, kazadan kurtulanlar Japonya'nın iki savaş gemisiyle Osmanlı İmparatorluğu'na gönderilmiştir. O sırada gemide bulunan genç bir Japon gazeteci, Türkiye'de kaldığı süre içinde Müslüman olmuştur. Adamın adı Shotaro Noda³ olup kendisi arşivlerde ismi teyit edilebilen ilk Japon Müslüman'dır.

2.1. İkinci Dünya Savaşı Öncesinden 1980'lerin İlk Yarısına Kadar Japon İslam'ı Hakkında

Japonya'daki İslam tarihinin 1890'dan savaşın sonuna kadar olan dönemi, İslam'ın gayrimüslim Japonlar tarafından yayıldığı bir dönemdir. Bunun nedeni, dönemin Japon hükümetinin kuzeybatı Çin'de ve daha sonra Güneydoğu Asya'da bir sömürge politikası olan

² İslam'ın temel kurallarını değiştirdiği için baskıya uğrayan dini hareketler vardır. 19. yüzyılın sonunda Kuzey Hindistan'da ortaya çıkan Ahmedilik hareketi bunlardan biridir. İslam'da Peygamber Muhammed'den itibaren peygamber gelmeyeceğini söyleyen temel kurallar vardır. Ancak bu hareketin kurucusu Mirza Gulam Ahmed kendisinin peygamber olduğunu iddia etmiştir. Dolayısıyla hareketin inananları baskıya uğramışlardır. Modern dönemde olsa bile Pakistan ve Endonezya'da Ahmedilğe ait camilerin yakılması gibi olaylar meydana gelebilmektedir.

³ Noda Shōtarō (野田 正太郎), 1868-1904 yılları arasında yaşayan ve bilinen ilk Müslüman Japon'dur. Aomori Eyaletinin Hachinohe şehrinde doğmuş, Keio Üniversitesi'nden mezun olmuş, Jiji Shinpō adlı yayın kuruluşunda gazeteci olarak çalışmıştır. Ertuğrul Fırkateyni'nin Wakayama'daki kazasında gazi olan Türk denizcilere gazete aracılığıyla maddi-manevi yardım faaliyetlerinde bulunmuş, Japonya hükümetinin Türk gazileri geriye gönderdiği gemiyle İstanbul'a gelmiştir. II. Abdulhamit'in isteği üzerine İstanbul'da kalan Noda, kaldığı süre içerisinde Müslüman olarak Abdülhalim adını almış, Osmanlı askerlerine Japonca öğretmiş, kendisi de Türkçe ve Arapçanın yanında İslam ve Osmanlı tarihini öğrenmiştir. 1893'te Japonya'ya dönmüş 1904'te de ölmüştür (Çevirmen). Bkz. Nobuo Misawa - Göknur Akçadağ, “The First Japanese Muslim : Shotaro NODA (1868-1904)”, *Japan Association for Middle East Studies* 23/1 (2007), 85-109.

İslam Politikasını⁴ desteklemesidir. Bu politikayı uygulayan Japonlardan bazıları İslam'ı seçmiştir. Ancak, bu mesleki bir dönüşümdür. Bu nedenle, çok az sayıda Japon savaş bitene kadar Müslüman olarak yaşamayı tercih etmiştir.

Savaşın önce ve savaş sırasında gayrimüslim Japonlar, İslam Politikasını teşvik etmek için İslam'ı savunmuştur. Ancak savaşın sona ermesinden bu yana Japon Müslümanlar Japonya'da İslam'ı yaymak için kendi başlarına çalışmak zorunda kaldılar. O dönemde Japon Müslümanlar, İslam hakkında hâlâ pek bir şey bilmiyorlardı. Bu nedenle Japonya'da İslam'ın temelleri, o dönemde Japonya'da eğitim gören veya iş yapan yabancı Müslümanlarla işbirliği içinde atılmıştır.

Bu zamandan beri Japon Müslümanların sayısı da yavaş yavaş da olsa artmıştır. Bunun nedeni, Orta Doğu'da petrol işiyle uğraşanların sayısındaki artış ve ayrıca Orta Doğu ve Güneydoğu Asya'daki İslam ülkelerinde eğitim görenlerin sayısıdır.

Bu arada 1970'lerin sonu ve 1980'lerde Japonya'daki İslam tarihinde “Japonya İslam Cemiyeti”⁵ adında benzersiz bir İslami örgüt ortaya çıkmıştır. Grup bir buçuk ay gibi kısa bir süre içinde yaklaşık 1000 Japon'u İslam'a döndürmüştür.⁶

2.2. 1980'lerin İkinci Yarısından İtibaren Japonya'nın Müslüman Toplumu Hakkında

Japon İslam'ı 1980'lerin sonunda değişmeye başlamıştır. Bu dönemde Japonya ekonomisi hızla büyümüş ve refah arayışıyla Japonya'ya gelen yabancıların sayısı hızla artmıştır. Çeşitli İslam Ülkelerinden de çok sayıda Müslüman Japonya'ya gelmiştir. Geldikleri ülkeler çoğunlukla İran, Pakistan ve Bangladeş'tir. Bunun nedeni, bu ülkelerin o dönemde Japonya'ya vizesiz seyahat etmelerine izin verilmesi olmuştur.

Japonya'ya işgücü olarak gelen yabancı Müslümanlar burada uzun süre kalmışlardır. Japonya'da kalan Müslümanların sayısındaki bu artış, birçok Japon'a İslam hakkında bilgi edinme fırsatı da sağlamıştır. Bunların çoğu da erkektir. Onlar ve Japon kadınlar Japonya'da aile kurmak için tanışıp evlenmişlerdir. Aynı zamanda, birçok Japon eş İslam'ı seçmiş ve Japon Müslümanların sayısı artmıştır.⁷

2.3. Modern Toplumda Görülen Japon İslam'ı

Japon Müslümanların sayısı, 1980'lerin sonlarında ve 1990'larda artış göstermiştir. Bu artış, yabancı Müslümanlarla evlilik yoluyla İslam'a geçişler nedeniyle oluşmuş, nihayetinde Japonya'da ikinci nesil Müslümanlar meydana gelmiştir. Bu dönemde Japonya genelinde birçok cami ve musalla (basit ibadet yerleri) inşa edilmiştir. 2014 yılı itibarıyla Japonya genelinde

⁴ İslam Politikası, özel anlamda Panislamizm veya Büyük Asya Politikası kapsamında Japonya'nın lider konumunda olarak Asya kıtasını tüm unsurlarıyla tek bir yönetim altında toplama düşüncesinde Asya Müslümanlarının tek bir topluluk olarak varlığını vurgulayan bir tanımlamadır. Japonya'nın bu politikasını gerçekleştirmesi o dönemde Osmanlı İmparatorluğu ve hilafet kurumuyla mümkün görünmüştür (Çevirmen). Bkz. Ali Merthan Dündar, *Japonya'nın Orta Asya Politikaları*, Araştırma (Ankara: Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2011) (Ahmet Yesevi Üniversitesi), 16-18.

⁵ Japonya İslam Cemiyeti, Hideo Futaki (1908-1992) adında Japon bir doktor tarafından kurulan bir topluluktur. O, Aralık 1974'te Müslüman olmuş, sonraki yıldan itibaren Kabukichō bölgesi, Shinjuku semtinde bulunan tıbbi klinik merkezinde İslam Misyonerlik Hareketini yürüttü. Dini hareket, 2000'de kapatılmıştır.

⁶ Akiko Komura, “Nihonjin no İsurāmu Juyō: Nihon İsurāmu Kyōdan to ‘Daijō İsurāmu’ ni Tsuite”, *Shūkyō to Gendai ga Wakaru Hon*, ed. Watanabe Naoki (Tokyo: Heibonsha, 2016), 150-155.

⁷ İslam'da birden çok tanrıya inanmanın evliliği kabul edilmemektedir. Bunun için birden çok tanrıya inanmanın İslam'ı kabul etmesi gerekmektedir. Japon kadınların çoğunluğu da Şintoizm ve Budizm gibi çok tanrılı dinlerde olduklarından tek tanrıya sahip olan İslam'ı kabul etmişlerdir.

yaklaşık 60 ibadethane inşa edilmiştir. İslam'da defnedilerek gömülme öngörüldüğü için İslami mezarlıklar da kurulmuştur. 2014 yılı itibarıyla, Yamanashi Eyaleti, Enzan'daki İslami Mezarlık başta olmak üzere, Hokkaidō da dâhil olmak üzere ülke genelinde çeşitli yerler bulunmaktadır. Böylece Japonya'da yavaş yavaş da olsa İslami bir ortam oluşmuştur.

Ancak İslami bir çevrenin gelişmesi, aynı zamanda yerel toplumla çatışmalara da yol açmaktadır. Hosaka (2004), İslam'ın Japon toplumuna yabancı olduğunu ve ikisi arasındaki büyük farkın kolayca "sorunlara" yol açabileceğini belirtmektedir.⁸

Kajita (1994) ayrıca, çok sayıda Müslüman Japonya'ya yerleşse ve günlük yaşamlarında İslami doktrini uygulasa bile, muhtemelen Batı Avrupa Ülkelerinde olduğu gibi açık bir dini çatışma (İslamofobi) yaşanmayacağını ve Japonlar tarafından bir tepki gelirse, bunun dini duygulardan kaynaklanmayacağını belirtmektedir, Eğer Japon tarafından bir tepki gelirse, bu tepki "yabancı" geleneklere ve "garip" davranışlara karşı "rahatsızlık" şeklinde kendini gösterecektir.⁹

Söz konusu tepkilere ilişkin bazı örnekler bakılabilir. Japonya Müslüman Derneği tarafından bugünkü Yamanashi Eyaleti, Kōshū Şehrinde 10.800 m²'lik (2.700 Tsubo - 1 Tsubo 3.31 m²) bir İslam mezarlığı kurulmuştur. "Manjushri Mabedi" adlı yerel bir mabedin o zamanki baş görevlisi, Japonya'daki Müslümanların Müslüman mezarlığı eksikliğinden muzdarip olduğunu fark edince araziyi onlara bağışlamıştır. Ancak Japonya'daki bu saygıdeğer İslam mezarlığı şimdi arazisini daha da genişletmekte zorluklarla karşılaşmaktadır. Bunun nedenlerinden biri de defnetmenin olumsuz imajıdır.¹⁰

Camilerin inşası ile ilgili olarak bazı durumlarda yerel halkla da sorunlar yaşanmıştır. Örneğin, Fukuoka (Fukuoka eyaletinde bir şehir) Mescidi gürültü, park ihlalleri ve cami inşaatıyla bağlantılı diğer konularda sorun yaşamamak için yerel sakinlerle aktif diyalog yoluyla anlayış arayışına girmiştir. Sonuç olarak, yerel toplumla iş birliğine dayalı bir ilişki kurulmuştur.¹¹

Buna ek olarak, İshikawa Eyaleti, Kanazawa'nın bir bölgesinde bir cami inşa etme planı gündeme gelmiştir. Ancak bölge sakinleri gürültü ve yasadışı park endişelerinin yanı sıra İslam'ın farklı kültürüne ilişkin kaygı ve ihtiyat nedeniyle inşaatı karşı çıkmıştır.¹² Ancak, yerel sakinlerle altı aydan fazla süren görüşmelerin ardından caminin inşasına 2012 yılında başlanmıştır.¹³

Yukarıdaki örneklerin de gösterdiği gibi, İslam Japonlar için hala bilinmeyen bir dindir. İslam'a aşina olmamaları ve İslam'ı sembolize eden bir şeyin inşa edilmesi, yerel halkın endişe ve temkinli yaklaşımı nedeniyle sorunlara neden olmaktadır. Müslümanlar ve yerel halk arasında karşılıklı bir arada yaşama, her iki tarafın da birbirini tanımasıyla başlamaktadır. Müslüman mezarlıkları ve camileri inşa etme meselesi, Müslümanların Japon toplumu içinde yerel halktan nasıl anlayış göreceklere konusunda sürekli olarak ortak bir zorlukla karşı karşıya kaldıklarını da göstermektedir.

⁸ Shunji Hosaka, *Isuramu Genri Shugi Terorizumu to Nihon no Taiō — Shūkyō Onchi Nihon no Meisō* (Hokuju Shuppan, 2004), 119-121.

⁹ Takamichi Kajita, *Gaikokujinrōdōsha to Nihon* (Nippon Hōsōshuppan Kyōkai, 1994), 107.

¹⁰ *Yomiurishinbun Yamanashi-ban* (15 Ağustos 2010).

¹¹ *Mainichishinbun Fukuoka-ban* (26 Haziran 2008), 23.

¹² *Yomiurishinbun Ishikawa-ban* (04 Ekim 2011), 31.

¹³ *Yomiurishinbun Ishikawa-ban* (05 Mayıs 2012), 21. Dahası, Cami inşaat işi 2014'te tamamlanmış, aynı yılın 17 Ağustosunda açılış merasimi gerçekleştirilmiştir. Caminin dış görünüşü de şehir manzarasını görmeye gelmek için apartman şeklinde yapıp o bölgede ikamet edenlerin İslam'a sempatisinin yoğunlaşması hakkında bir makale kaleme alınmıştır. Bkz. *Yomiurishinbun Ishikawa-ban* (17 Ağustos 2014), 29.

Japon Müslümanların karşılaştığı diğer sorunlar da vardır. Japon toplumunda Müslüman bir Japon kadın için en cesur şey başörtüsü takmaktır.¹⁴ Başörtüsü takarak iş bulmaya çalışan ancak 15 şirket tarafından geri çevrilen bir Japon Müslüman kadın da bulunmaktadır.¹⁵

Ayrıca, Japonya'daki İslami eğitim konusuna da değinmek gerekmektedir. Müslümanların okul eğitiminde çevrelerindeki gayrimüslimlere İslam'ı anlatmaları, dinden ziyade çok kültürlü anlayış perspektifinden daha kolaydır.

Tokyo'daki bir camide düzenlenen “Müslüman Kadınlar Toplantısına” katılmıştım. Bir Japon Müslüman kadın, okul eğitiminde İslam'ın düşük seviyede anlaşıldığından bahsederek “öğretmenlerin İslam'ı bir din olarak anlamalarını istediğini” söyledi. Neden öğretmenlerin “İslam'ı bir din olarak” anlamalarını istediğini belirtme zahmetine katlandı? Aslında bunun arka planında Japon eğitiminde sıklıkla görülen bir durum var. Müslüman olmayan Japonlar, özellikle okul eğitiminde İslami öğretinin uygulanmasını “kültürlerarası” olarak kabul etme eğilimindedir. Başka bir deyişle, İslam'ı “bir din olarak” değil, “kültürlerarası anlayış” veya “kültürel değişim” çerçevesinde görmektedirler. Gayrimüslim öğrencilere İslam'ı kültürel uygulamalardaki bir farklılık olarak öğretmek, Müslüman öğrencilerin okulda sorunsuz bir şekilde namaz kılmalarına ve okul yemeği yerine kendi öğle yemeklerini getirmelerine olanak tanımaktadır. Bu da onların okulda sorunsuz bir şekilde namaz kılmalarını ve okul yemeği yerine kendi yemeklerini getirmelerini sağlamaktadır. Son yıllarda okullar, öğrencilerin alerji gibi sağlık nedenleriyle tüketemeyecekleri yiyecek ve içecekler konusunda oldukça endişelidir. Bununla birlikte, okul yetkilileri, aynı sınıftaki öğrencilerden farklı olsa bile, öğrencilerin ve velilerin taleplerini yerine getirmektedir. Ancak bu aynı zamanda okul yetkililerinin hoşgörü düzeyine de bağlıdır. Gayrimüslimlere, sağlık nedenleriyle veya İslam dininin ilkeleri temelinde neleri yapamayacaklarını tam olarak açıklasanız bile, bunu anlamalarını sağlamak kolay değildir. Bir öğrencinin ebeveynlerinden biri yabancıysa, bakış açısını ailenin farklı bir kültüre sahip olduğu gerçeğine kaydırarak İslami anlayış aramak mümkündür. Ancak, her iki ebeveyn de Japon ise, “farklı kültürler” temelinde İslami anlayış aramak zordur.

İlk bakışta gayrimüslim Japonların dikkate alınmasının etkili olduğu ve herhangi bir sorun yaşanmadığı düşünülebilmektedir. Ancak Japonların bu “anlayışı”, “dindarlık ve maneviyat algısındaki farklılıkları¹⁶ da dikkate alınmalıdır. Bu açıdan bakıldığında Japonların İslam anlayışının son derece yüzeysel, sınırlı ve parçalı olduğu söylenebilmektedir.

Amerikan İstatistik Araştırma Kuruluşuna göre 2010 yılında Japonya'daki Müslüman nüfus 185.000'dir (Nüfusun %0,1'i).¹⁷ Bunların yaklaşık 10.000'inin Japon Müslümanlar olduğu söylenmektedir. Tabiri caizse “azınlıkların azınlığı” durumundadırlar.

Japon Müslümanlar İslam'ın ilkelerine bağlı kalma eğilimindedirler. Japon Müslümanlar, özellikle de genç nesil, İslam'ın ilkelerine sıkı sıkıya bağlıdır. Bazıları yabancı Müslümanların yaptığı gibi saçlarını göstermeyen bir başörtüsü takmakta ve hatta bazıları İslam ülkelerindeki geleneksel kıyafetleri giymektedirler.

Japon toplumunda olmak, aynı zamanda Japon kültürünü kabul etmek anlamına da gelmektedir. Ancak Müslüman olmak aynı zamanda İslam'ı da kabul etmek anlamına

¹⁴ *Mainichishinbun Ōsaka Yūkan* (21 Ocak 1999), 1.

¹⁵ *Asahishinbun* (01 Şubat 2002), 1.

¹⁶ Shunji Hosaka, *Shūkyō no Keizai Shisō* (Kōbunsha, 2006), 60.

¹⁷ Pew Research Center'in (PRC) istatistik sonuçları aracılığıyla. Ancak Tanata'ya (2013) göre yaklaşık 110.000 kişi olduğunu tahmin etmektedir. Yazar da bu verilerle aynı görüştedir.

gelmektedir. Japon kültürü ile İslam arasında ortak noktalar bulmak zordur, bu nedenle yukarıda da belirtildiği gibi Japon toplumu içinde İslami bir ortam oluşturulmaya çalışılmaktadır. Müslümanlar Japon toplumunda doğup büyümüş olsalar bile, İslami doktrine sıkı sıkıya bağlı kalmaya çalışırlarsa, Japon toplumu onlar için yabancı bir kültüre dönüşecektir.

Peki, İslam Japon kültürüne hiç uyuyor mu? Japon toplumunda İslam tamamen yabancı bir din olarak mı görülüyor? Aslında geçmişte İslam'ı Japon kültürüne uyarlama girişimleri olmuştur. Bu bir “Japon İslam’ı” girişimidir.

3. “Japon İslam’ı” Girişimi

“Japon İslam’ı” nedir? Japon halkına İslam’ı kolay anlaşılır bir şekilde anlatma ve İslam’ı uygulamalarını kolaylaştırma girişimidir. Aynı zamanda Japon dindarlığını İslam ile kaynaştırma girişimidir. Bu girişim, İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemden itibaren görülmüştür. Başta Bunhachiro Ariga¹⁸ olmak üzere savaş öncesi din değiştiren Japonlar tarafından bir “Japon İslam’ı” girişimi ve 1980’lerde görülen “Mahayana İslam’ı”¹⁹ fikri bu girişimlerin başlıcalarıdır.

3.1. Savaş Öncesi Müslüman Japonlar Aracılığıyla İslam’ın Anlaşılması

İkinci Dünya Savaşı öncesi Japon Müslümanların İslam anlayışına dair bazı örnekler verilebilir. Yamaoka Kotaro²⁰ Mekke’ye hacca giden ilk Japon’dur. Rus-Japon Savaşı²¹ sırasında Rusça tercümanı olarak görev yapmıştır. Daha sonra Japon askeri yetkililer tarafından Mekke’ye gitmesi için görevlendirilmiştir. O sırada gayrimüslimdir. Ancak Hindistan’ın Mumbai kentinde kaldığı sırada diğer Müslümanlardan, bir gayrimüslimin Mekke’ye giremeyeceğini öğrendiğinde aceleyle Müslüman olmuştur. Müslüman olmak, kişinin İslam’ın nasıl bir din olduğunu bildiğini ve İslam’ın Beş Şartı ve İmanın Altı Şartı’nı anladığını göstermektedir. Ancak Yamaoka, “Allah en Büyüktür” anlamına gelen “Allahu Ekber” sözlerini “Amaterasu Ömikami” olarak yorumlamıştır. Başka bir deyişle bu yorum, Allah’ın Şinto tanrılarıyla özdeşleştirildiğini göstermektedir.

Ardından, Bunhachiro Ariga adında savaş öncesi din değiştirmiş bir başka Japon’un misyonerlik çalışmalarından söz edilebilir. Tüccar olarak çalışırken İslam’la tanışmış ve

¹⁸ Bunhachiro Ariga (有賀文八郎), 1868-1946 yılları arasında yaşayan bir tacir ve dini liderdir. Güney Denizi’nde ticaretle uğraşmış, Hindistan’ın Bombay şehrinde gitmiş ve orada Müslüman olmuştur. Ticaret kazancını İslam dininin Japonya’da yayılmasına harcamıştır. 1946’da da ölmüştür (Çevirmen). Bkz. Junya Shinohe, “Afumado Ariga Kazari Hachirō (Kuma-ba tsuchi): Nihon ni Okeru İsurāmu Hōgaku no Senku-sha to Shite no İchidzuke (< Tokushū > İsurāmu to Shūkyō Kenkyū)”, *Shūkyō Kenkyū* 78/2 (2004), 517-539.

¹⁹ Mahayana İslamı (大乘イسلام), Haruo Abe tarafından ortaya atılan “Japonya İslam Hareketi” adlı dini kuruluşu ait bir tanımlamadır. Japonlar yabancı kültür ve dinleri hâlihazırda sahip oldukları dini inanç ve düşüncelere göre açıklamışlardır. Buna göre İslam Budizm’in ne Mahayana ne de Hinayana ekollerine benzemektedir. Ancak Hinayana’nın tutucu bir düşünce sistemi olduğundan İslam Mahayana ekolüne özgü düşünce biçimiyle açıklanabilmektedir. Tablo 1’de bu durum açıkça görülebilmektedir (Çevirmen). Bkz. Akiko Komura, “Nihon ni Okeru Gairai Shuukyō no Dochakuka ni Tsuite no Kousatsu: Nihon İsuramu Kyōudan no ‘Daijō İsurāmu’ no Shisō o Rei to Shite”, *Kokusai Kōdō-gaku Kenkyū* 10 (2015), 97-116.

²⁰ Yamaoka Kotaro (山岡光太郎), 1880-1959 yılları arasında yaşayan bir İslam bilgini ve Hacca giden ilk Japon’dur. 1904’te Tokyo Yabancı Araştırmalar Üniversitesi’nden mezun olmuş, Rus-Japon Savaşı (1904-1905) sırasında orduya çevirmenlik yapmıştır. 1909’da Genel Kurmay Başkanı Taşınması Fukushima’nın görevlendirmesiyle İslam dünyası hakkında bilgi toplamak için hac yolculuğuna çıkmıştır. O zamanlarda Japonya’dan ayrılıp Bombay’da bulunan Abdürreşid İbrahim’den (1857-1944) Kur’an dersi alıp hacca gitmiştir. Daha sonra ise Medine, Şam, Kudüs, Kahire ve İstanbul’a gitmiştir. 1927’de ise Japonya’ya dönmüştür. 1959’da Sakai şehrinde ölmüştür (Çevirmen). Bkz. Mustafa İsmet Uzun, “Abdürreşid İbrahim”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1988).

²¹ Rus-Japon Savaşı 1904-1905 yılları arasında Çarlık Rusya ile Japon İmparatorluğu arasında yapılan bir savaştır. Savaş Japonya’nın galibiyeti ile sonuçlanmıştır (Çevirmen). Bkz. Merve Suna Özel Özcan - Ravshan Goziev, “XIX. Yüzyılda Doğu Asya’da Rus-Japon İmparatorluklarının Güç Mücadelesi: 1905 Rus-Japon Savaşı”, *Türkiye Rusya Araştırmaları Dergisi* 2 (2019), 46-65.

Hindistan'ın Mumbai kentinde din değiştirmiştir. Savaştan önce Japonya'da İslami misyonerlik faaliyetlerinde bulunmuştur. Faaliyetleri arasında yazarlık da olmuştur. Yazılarından biri olan “Japon İslam'ı İnancı” (日本イスラム教信仰個條), “Japon İslam Ahlakının” (日本イスラム教の道徳) bir tanımını içermiştir.

Aşağıda “Japon İslam'ında Ahlak”²² başlıklı bölümden alıntılar yer almaktadır.

- a. Başlıca ilahımız olarak Ame no Minakanushi Ōmikami'ye,²³ yani Cennetin Ulu Rabbi'ne ibadet ederiz. Ayrıca dinin kurucusu efendimiz Muhammed'e de saygı duyarız.
- b. Majesteleri İmparator ve İmparatoriçe'ye ve İmparatorluk Ailesi'nin tüm üyelerine hürmet ederiz.
- c. Ebeveynlerimizi onurlandırırız.
- d. Erkek ve kız kardeşlerimizi severiz.
- e. Eşlerimizi severiz.
- f. Biz inananlar birbirimizi kardeşler gibi severiz.
- g. Ülkemizi korur ve onun için var gücümüzle savaşırız.
- h. Düğünümüzde bir İmam'ın bulunmasını isteriz.
- i. Cenaze törenlerine bir İmam başkanlık eder.
- j. Çocuklar anne-babalarına olan sorumluluklarını yerine getirir.
- k. Ebeveynler çocuklarını sevmeli ve beslemelidir.
- l. Alkol tüketilmemelidir. Ancak sağlığına zarar vermeyen ve sarhoşken kendini rezil etmeyenler affedilmelidir.
- m. Sigara içmek yasaktır. Ancak bu yasak sağlığına zararlı olmayanlar için geçerli değildir.
- n. Domuz eti yemek yasaktır. Ancak, başka uygun ek gıda bulunmadığında bu yasak uygulanmaz.
- o. Herkes Cuma günü ibadet hizmeti için Camide hazır bulunmalıdır.

İlk madde, tek tanrının (Allah) “Ame no Minakanushi no Kami” olduğunu belirtmektedir. İkinci ve üçüncü maddede belirtilen ebeveynlere ve aile üyelerine saygı, o dönemde yaygın bir ahlaki ilkedir. Öte yandan kitapta, belki de Japonya'da alışlagelmiş olmayan İslami doktrindeki öğelerin anlaşıldığını göstermek için, başlangıçta amaçlanmayan bir şart da yer almaktadır.

Bunhachiro Ariga'nın yazılarından ne okuyabiliriz? O dönemde Japon Müslümanlar için bile İslam'ı anlamak kolay değildir. Bunun nedeni sadece İslam'ın “Devlet Şintosusu” ile ilişkilendirilmesi gereken dönemin sosyal bağlamı değil, aynı zamanda tektanrıcılık kavramının birçok Japon için anlaşılmasının zor olmasıdır. İslam'ı anlamının en kestirme yolu, onu aşına olunan dinlerle karşılaştırarak anlamaktır. Bu durum muhtemelen Şintoizm için de geçerli olmuştur.

²² Bunhachiro Ariga, *Nihon no İkkai Kyōto to Shite* “İsuramu”, 1939, 6/38-39.

²³ Ame no Minakanushi Ōmikami (天の御中主の大神), “Cennetin Yüce Merkezinin Efendisi” anlamına gelmekte olan bir Kaminin adıdır. Bu kami, Kojiki ve Nigongi'de cennet ve yeryüzü ortaya çıkmasıyla var olan ilk veya ilk kamilerden biri olarak geçmektedir (Çevirmen). Bkz. Yetkin Karaoğlu, *Japon Yeni Dini Hareketi: Ōmoto* (Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022), 326.

3.2. 1980'lerin İlk Yıllarında Görülen “Mahayana İslam'ı” Düşüncesi

Savaşın sona ermesinden bu yana bir “Japon İslam'ı” girişimi olmuştur. Bu “Mahayana İslam'ı” fikridir. Mahayana İslam'ı”, “Nihon İsuramu Kyōdan”ın²⁴ (Japon İslam Hareketi) yönetici direktörü Haruo Abe²⁵ tarafından tanımlanan bir ideolojidir.

Abe, “İslam Dini” adlı kitabında Mahayana İslam'ı düşüncesinin özelliklerini Hinayana'nınkilerle karşılaştırmalı olarak özetlemektedir (Bkz. Tablo 1). Abe, değerlendirmesine Mahayana ve Hinayana (Theravada) Budizmi'ni kast ederek “birinin diğerinden daha iyi olduğu söylenemez ve her birinin kendine has iyi noktaları vardır” diyerek başlamakta ve ardından “tarihin ışığında, Hinayana'ya düşen mezhepler körelme ve evrensellikten yoksun olma eğilimindedir. Buna karşılık, Mahayana'ya doğru ilerleyen mezheplerin canlı ve akışkan olduğu söylenir.” demektedir. Abe şöyle devam etmektedir: “İslam'da tek bir doğru yol vardır, o da ne Mahayana ne de Hinayana'dır. Bununla birlikte, ona bağlı Müslüman topluluklar arasında doğal olarak Hinayana'ya doğru bir eğilim bulunabilir.”²⁶ Abe, Japon Müslümanların İslami doktrine yaptıkları vurguda fazla şekilci olmalarından endişe duymuştur.

Tablo 1: Haruo Abe'ye Göre Mahayana ve Hinayana'nın Farklılıkları

	Mahayana	Hinayana
Gerçeklik	Şekilden çok öze (ruh) saygı duyup küçük dini hususlara takılmamak	Özden (ruh) çok şekle saygı duyup dini kural ve ibadet gibi şeylere bağlılık göstermek
Düşünce (Meditasyon)	Düşünce yoluyla (öğretileri) tespit etmeye çalışmak	Günlük uygulamalar yoluyla doğru ve yanlış ayırt etmek
Evrensellik	Bireyden daha çok genele saygı duyup görgü ve adetlere bağlanmamak	Evrenselliği sevmek ve her şeyden önce görgü ve adetlere bağlanmamak
Hareketlilik	Hareketsizliği tercih etmemek	Eski şeylere bağlanmamak
Mezhepçilik	Mezhebe bağlanmamak	Mezhepsel farklılıklara bağlanmak
Cinsellik	Cinsiyet ayrımcılığı yapmaksızın kadınlara eşitlikçi davranmak	Cinselliği tehlikeli kabul ederek kadınları aşağı seviyede görmek

Kaynak: Haruo Abe 1986 “İsuramu-kyō” (İslam Dini) Gendaishokan s. 149.

²⁴ Japonya İslam Hareketi (日本イスラム教団), Hideo Futaki (1908-1992) tarafından 1975'te kurulan bir Japon Hareketidir (YDH). 1980'lerden itibaren faaliyetlerini arttıran hareket, Japon toplumuna uyarladıklarını iddia ettikleri İslam dinini yorumlarına dayanmaktadır. 1980-1983 yılları arasında çeşitli faaliyetlerde bulunan hareket, 1990'larda ortadan kaybolmuştur (Çevirmen). Bkz. Kieko Obuse, “The Japan Islamic Congress: A Possible Case of an Islamic New Religion in Japan”, *Journal of Religion in Japan* 6/3 (2017), 241-263.

²⁵ Haruo Abe (安倍治夫), 1920-1999 yılları arasında yaşayan bir akademisyendir. 1949'da Tokyo Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olan Abe, savcılık ve avukatlık görevlerinde bulunmuş, Müslüman olmuş, 1982-1996 yılları arasında İslami eserler kaleme almış, 1999'da ölmüştür (Çevirmen). Bkz. “Haruo Abe”, Sözlük, *Kotobank* (Erişim 05 Ekim 2022).

²⁶ Haruo Abe, *İsuramukyō* (Gendai Shokan, 1986), 148.

Din, ancak bir Kokoro'su²⁷ (kalbi ve ruhu) olduğunda maneviyattır. Abe'nin misyonerlik faaliyetleri sırasında pek çok kez bu görüşe vardığı varsayılabilir. Abe ayrıca Shinran'ın²⁸ “Tarikihongan” (他力本願 - Amitabha İnancıyla Kurtuluş) öğretisini de benimsemiştir. Abe görünüşe göre bu öğretilerden bazılarının İslam ile ortak bir yönü olduğunu düşünmüştür.

O halde ortaya çıkan Mahayana İslam'ı düşüncesi neyi temsil etmektedir? Diğer dinlerde olduğu gibi İslam'da da vurgu ruh üzerindedir. Eğer İslami bir ruh varsa, bu ruh doğal olarak inananların sözlerinde ve eylemlerinde kendini gösterecektir. Ancak Müslümanlar İslami doktrinin uygulanmasıyla çok fazla ilgilenirlerse, sözleri ve eylemleri kültürler arası bir toplum olan Japon toplumundan sapacak ve Japon toplumunun koşullarına uyum sağlayamayacaktır. Öte yandan İslam, kalıcı ve değişmez bir dindir. Biçim konusunda çok titiz olunduğu varsayılırsa sadece ruhu vurgulanır, doktrinler uygulanmazsa İslami doktrinleri kişinin kendi başına yorumlanması mümkündür. Dolayısıyla, Mahayana İslam'ı fikri artık İslam dini demek değildir. Komuro (2002) da benzer şekilde Mahayana İslam'ını tartışmakta ve bu ideolojinin artık İslam olmadığını belirtmektedir.²⁹

İslam tek tanrılı bir dindir ve başka hiçbir tanrıyı tanımaz. Tanrı olarak yalnızca tek bir Tanrı, Allah, “korkulan” bir varlıktır. İslam'da Tanrı bir heykel tarafından temsil edilemez. Öğreti, aynı zamanda inananların günlük yaşamını ve sosyal normlarını da açıkça tanımlamaktadır. İslami öğretinin en ufak bir saptırılması bile onu İslam dışı hale getirmektedir. Bu nedenle İslam'ı “Japonlukla” yorumlayan “Japon İslam'ı” hiçbir zaman çok sayıda Japon Müslümanın desteğini kazanamamış ve sadece bir girişim olarak kalmıştır.

4. Japon Dindarlığı Hakkında

Ardından, Japon dindarlığını İslami bir perspektiften ele almak istiyorum. İlk olarak, çağdaş Japonya'daki dini kültürün durumunu ve özelliklerini tartışacağım. Birçok Japon kendisini dinle hiçbir ilgisi yokmuş gibi görmektedir. Ancak aynı zamanda istatistikler, Japon halkının her zaman dini bir harekete mensup olduğunu göstermektedir.

4.1. Modern Japon Dini Kültürü

Tablo 2, Kültür İşleri Ajansı Kültür İşleri Departmanı Din İşleri Bölümü tarafından gerçekleştirilen Ulusal Dini İstatistikler Araştırması (2013) “Japonya'daki Mabetlerin (Şinto ve Budist), Kiliselerin ve Diğer Dini Kuruluşların, Öğretmenlerin ve İnananların Sayısını” göstermektedir. Japonya'nın toplam nüfusu 1 Mayıs 2014 itibarıyla 127.1 milyon iken, toplam inanan sayısı 190 milyon olarak belirtilmiştir. Bu da her Japon'un bir dini grubun üyesi olduğu ve bir kişinin birden fazla dine inandığı anlamına gelmektedir.

²⁷ Kokoro (心), kelimesinin birçok anlamı olup bunlar “kalp, gönül, zihin, akıl ve ruh” olarak özetlenebilmektedir. Kavram olarak ise Kokoro hem dini hem de edebi literatürde geniş bir kullanım alanına sahiptir (Çevirmen). Bkz. Tereza Nakaya, “The Japanese Concept KOKORO and Its Axiological Aspects in the Discourse of Moral Education”, *Adeptus* 13 (2019), 1-22.

²⁸ Gutoku Shinran (愚禿親鸞) 1173-1263 yılları arasında Heian Dönemi'nin sonları ve Kamakura Dönemi'nin başlarında yaşayan Japon bir keşiştir. Saf Toprak Budizmi'nin kurucusu Hönen'in (1133-1212) öğrencisi olup Jōdo Shinshū adlı alt ekolün kurucusudur. Nembutsu ve Amita Buda kavramları üzerine çalışan Shinran, 1263'te ölmüştür (Çevirmen). Bkz. Sarah Mattice, “Shinran as Global Philosopher”, *Religions* 13/105 (2022), 1-15.

²⁹ Naoki Komuro, *Nihonjin no Tame no Isuramu Genron* (Shūeisha İntānashonaru, 2002), 134-137.

Tablo 2: Ülke Çapındaki Mabet ve Dini Kuruluşlar, Öğreticiler ve İnananlarının Sayısı (Dine Göre Ayrılmış)

Kategori	Dini Gruplar (Dini Şirketler Dahil)						Dini Kuruluşlar						Öğreticiler (Yabancılar)			İnananlar
	Şinto Mabedi	Budist Mabedi	Kilise	Misyon Merkezi	Diğer Şubeler	Toplam	Şinto Mabedi	Budist Mabedi	Kilise	Misyon Merkezi	Diğer Merkez	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
Toplam Sayı Dine Göre	81.377	77.402	22.139	7.193	220.189	220.189	81.207	75.962	23.111	247	1.276	181.803	325.568 (2.786)	340.327 (1.271)	665.895 (4.057)	197.100.835
Şintoizm	81.273	16	5.502	1.061	868	88.720	81.121	10	3.635	103	218	85.087	52.319 (46)	32.694 (92)	85.013 (138)	100.939.613
Budizm	31	77.342	2.207	1.956	3.702	85.238	24	75.911	993	82	390	77.400	165.763 (432)	173.132 (391)	338.895 (823)	85.138.694
Hristiyanlık	-	2	7.212	895	1.168	9.277	-	-	4.171	19	369	4.559	24.923 (2.168)	4.305 (660)	29.228 (2.828)	1.908.479
Diğer Dinler	73	42	17.157	18.227	1.455	36.954	62	41	14.312	43	299	14.757	82.563 (140)	130.196 (128)	212.759 (268)	9.114.049

Not: Öğreticiler sütunundaki “(Yabancı)” ifadesi, öğretici olsun misyoner olsun tüm yabancı öğretici sayılarını içermektedir.

Kaynak: Japonya İstatistik Bürosu “Dini İstatistik İncelemesi” 2013 Akademik Yılı” (31.12.2012 İtibariyle).

Ancak kaç Japon aslında hangi dine ya da mezhebe mensup olduğunu hemen biliyor? Eğer ailenizden birinin sürekli Kiliseye ya da Mabede (Şinto ve/veya Budist) gittiğini ya da evde dua ettiğini görüyorsanız, doğal olarak siz de o dinin bir üyesi olduğunuzu bilirsiniz. Ancak çoğu Japon ailesinin dinini ancak bir aile üyesinin ya da akrabasının cenazesinde öğrenmektedir. Pek çok Japon’un geçiş ritüelleri eksenindeki dini uygulamalarla pek ilgilenmediği söylenebilmektedir.

Öte yandan, Japonların bireysel maneviyatına etki eden dini hususlara büyük bir ilgi olduğu da söylenebilmektedir. Sueki (2006), pek çok Japon’un, geleneksel hale gelmiş uygulamalar da dâhil olmak üzere, şu ya da bu şekilde dinle ilişkili olduğunu ve kelimenin tam anlamıyla ateist ya da dindışı olan insan sayısının son derece sınırlı olduğunu belirtmektedir.³⁰ Gerçekten de her ne kadar dindar olmadıklarını iddia etseler de tamamen dindar olmayan muhtemelen çok az Japon vardır. Çünkü birçok Japon, Yeni Yıl’da Hatsumōde³¹ için yakındaki bir mabede gitmekte, Bon Festivali³² sırasında atalarının mezarlarını ziyaret etmekte ve Noel’i kutlamaktadır. Ancak bunların dini eylemler olduğunun farkında değildirler. Bu noktanın Japonların dini doğasına işaret ettiği söylenebilmektedir.

İslam’a dönecek olursak, Müslümanlar İslam’ın ilkelerini günlük yaşamlarında uygulamaktadırlar. Bu da Müslüman kimliklerinin her zaman farkında oldukları anlamına gelir. Ayrıca Müslümanlar her zaman İslam’ın tek din olduğunu ifade etmektedirler. Bölgesel farklılıklar olsa bile, bunun nedeni İslam’ın Beş Şartı ve İmanın Altı Şartı’ndan oluşan temel ilkelere dayanan kalıcı ve değişmez bir din olmasıdır. Bu nedenle daha önce de belirtildiği gibi,

³⁰ Fumihiko Sueki, *Nihon Shūkyō-shi* (İwanami Shoten, 2006), 227.

³¹ Hatsumōde (初詣), “Yeni Yılın İlk Mabet Ziyareti” anlamına gelen bir kavramdır. Buna göre Japonlar yeni yılın ilk üç gününde belirlenen bir mabede yeni yıl içerisinde gerçekleşmesini istedikleri şeyler için kami veya kamilere dua etmek için gitmektedirler. Seçilen mabette dualar edilir Amamori adında tılsımlarla Omikui adındaki bir tür şans kâğıdı almakta, bunlarla yeni yılı iyilik ve sağlıkla geçireceklerine inanmaktadırlar (Çevirmen). Bkz. Mackintosh Mackintosh - Steve Wide, *Tokyo* (Australia: Pan Macmillan Australia, 2018), 73.

³² Bon Festivali (盆祭り), “Ölümler Festivali” olarak da anılan etkinlik, Japonlar tarafından atalarının ruhlarını anmak için yapılan bir Budist geleneğidir. Bon-Odori adlı dansın önemli olduğu festivalde üç gün boyunca dans ve müzik gösterileri yapılmaktadır. Buna göre ataların ruhlarının bu günlerde evlerine geri döndüğüne inanılmaktadır. Bu amaçla evlerin kapı önlerine ruhları karşılaması için ateşler yakılmakta, aileler tarafından atalarının ruhlarını temsil etmesi amacıyla suya yüzen fenerler bırakılmaktadır. Evlerdeki ibadet köşe veya odaları temizlenmekte, atalarının huzur bulmaları için dualar edilmektedir (Çevirmen). Bkz. Ju Brown - John Brown, *China, Japan, Korea: Culture and Customs* (South Carolina: BookSurge, 2006), 75-76.

İslam'ı değiştiren “Japon İslam'ı” birçok Müslüman tarafından kabul edilmemiştir ve edilmesi mümkün görünmemektedir.

İslam'ın yanı sıra Japonya'nın dini düşüncesine hâkim olan Şintoizm'in net bir doktrini olmayan, doğal nesnelere ve tarihi figürler kutsallaştıkça sosyal koşullara göre değişmeye eğilimli bir din olduğu söylenmektedir. Yabancı bir din olan Budizm'in Japonya'nın kendi Budizm'ine (Japon Budizm'i) dönüştüğü de söylenmektedir. Sengoku Dönemi'nde³³ Japonya'ya giren Hristiyanlık da yabancı bir din olmuş, ancak Budizm gibi Japon toplumuna uyacak şekilde değişmiştir.

Geçmişte Budizm ve Hristiyanlıkta olduğu gibi, yabancı dinler de zamanın sosyal koşullarına göre değişerek yayılmış ve bölge halkı tarafından kabul görmüştür. Bu, deyim yerindeyse dinin “yerlileşmesi” (土着化) sürecidir. “Yerlileştirme”, yabancı dinlerin Japon halkı tarafından kabul edilmesinde önemli bir faktördür. Dolayısıyla ister Budizm ister Hristiyanlık Japonya'ya girmiş olsun, Japon toplumunda yayıldıkça, zamanın sosyal koşullarına ve doğasına göre değişmiş ve “yerlileşmiştir.”

Geçmişte Japonya'da “Japon İslam'ı” girişimi olmuştur. Bu, “İslam'ı” Japon toplumuna “yerlileştirilerek” birçok Japon'a ulaştırma girişimidir. Bu tür girişimler İslam ile sınırlı değildir. Genel olarak Japonlar dini doktrinlerini zamanın koşullarına göre değiştirebilmektedirler. Bunun nedeni, çağdaş Japon din kültürünün din dışı konuları sanki dinle bir ilgisi varmış gibi değiştirme ve geliştirme yeteneğine sahip olmasıdır. Bu fenomenlerden bazıları aşağıda gösterilmiştir.

4.2. Modern Japonya'nın Din Kültürü: Din ve Manga, Anime, Moe Karakteri, Güç Noktası

Son yıllarda, Japonların yıllar içinde geliştirdikleri geleneksel dini değiştirdiği söylenebilecek bir dizi fenomen ortaya çıkmıştır. Manga ve Animelerin din ile ilişkilendirilmesi³⁴ ve merkezlerinin ziyaret edilmesi, aslında bir açıdan dini eylemler (Örn. Güç Noktalarını Ziyaret Etmek) olarak görülebilmektedir.

Din ve manga/anime söz konusu olduğunda, Saitama Eyaleti'ndeki Washinomiya Jinjası³⁵ en iyi örnektir. Bunun nedeni mabedin “Rakisuta” (Lucky Star) mangasının mekânı olmasıdır. Manga, “Otaku” olarak bilinen belirli bir grup insan arasında o kadar popülerdir ki, birçok hayran, “kutsal yerlere hac ziyaretleri” (聖地巡礼) olarak adlandırdıkları bir şekilde mabedi ziyaret etmeye başlamıştır. Washinomiya Jinjası Büyük Festivali'nde³⁶ sadece normal bir

³³ Sengoku Dönemi (戦国時代) 1467-1568 yılları arasında Japonya tarihinde siyasi bir dönemdir. Bu dönem toplumsal ayaklanmalar, siyasi çekişmeler ve askeri çatışmalar ile geçmiştir. Bu dönemin önemi bölgesel liderler arasındaki mücadelenin Tokugawa İeyasu liderliğinde Tokugawa Şoğunluğu tarafından kazanılmasıyla Japonya'nın merkezileşmesi ve içe kapanma politikasının uygulandığı Edo Dönemi'ne bir geçiş dönemi olmasından ileri gelmektedir (Çevirmen). Bkz. Danny Chaplin, *Sengoku Jidai. Nobunaga, Hideyoshi, and Ieyasu: Three Unifiers of Japan* (South Carolina: Createspace Independent Publishing Platform, 2018).

³⁴ Akira Masaki, “Miyazaki Anime ga Himeru Shūkyō no Honshitsu”, *Shūkyō to Gendai ga Wakaru Hon 2010*, ed. Naoki Watanabe (Heibonsha, 2010), 68-73; Kure Tomofusa, “Shūkyō Tēma no Manga-tachi”, *Shūkyō to Gendai ga Wakaru Hon*, ed. Naoki Watanabe (Heibonsha, 2009), 228-233.

³⁵ Washinomiya Jinjası (鷲宮神社), Tokyo'nun kuzeyinde Saitama bölgesinde yer alan bir Şinto mabeditir. Kamakura Dönemi'ne kadar giden bir geçmişe sahiptir. Sonraki dönemde Tokugawa İeyasu'nun himayesinde kalan mabette Saibara-Kagura adlı festivalle birlikte çeşitli sahne sanatları düzenlenmiştir. Bu mabet son zamanlarda özellikle makalede adı geçen Animelerle ilişkilendirilmiş, bu sayede gençler arasında da popüler hale gelmiştir (Çevirmen). Bkz. A. Terence Lancashire, *An Introduction to Japanese Folk Performing Arts* (London, New York: Routledge, 2011), 32-33.

³⁶ Washinomiya Jinjası Büyük Festivali (鷲宮神社の大祭), her yıl 10 Ekim'de gerçekleştirilen bir festivaldir. Bu festivalde elde edilen bol hasat için şükretmek, kişinin ve ailesinin sağlık ve güvenliği için dualar edilmektedir. Bu

portatif Mikoshi³⁷ değil, aynı zamanda mangadaki karakterleri tasvir eden bir “Rakisuta Mikoshi” de kasabada geçit töreni yapılmaktadır. “Rakista Mikoshi” yerel halk tarafından değil, manga karakterlerini seven insanlar tarafından taşınmaktadır. Mikoshi, aslında bir tanrıyı taşıyan ve kasabanın etrafında geçit töreni yapan taşınabilir bir mabettir. Bu da karakterlerin onlar için tanrı gibi olduğu anlamına gelmektedir.

Moe³⁸ karakterleriyle ünlenen bir başka mabet de Ryōhō-ji Mabedi’dir (Hachiōji Şehri, Tokyo). Mabet, Benzaiten’i³⁹ kutsamaktadır. Mabedin baş görevlisi (Jūshoku) mabede daha fazla insan çekebilmek için onu bir Moe karakterine dönüştürmüştür. Bu durum, tıpkı Washinomiya Jinjası’nda olduğu gibi, “Otaku” (ing. Geeks) olarak adlandırılan kişilerin Ryoho-ji’yi “Kutsal Yerlere Hacc” düşüncesinin bir parçası olarak ziyaret etmesine yol açmıştır. Ryoho-ji Mabedi’nin tılsımları Moe karakterleriyle işlenmiş ve kendileriyle Benzaiten’e dua edilen tılsımlardır. Moe karakterlerinin yanı sıra bazı mabetler, mabette bulunan tanrıyla hiçbir ilgisi olmamasına rağmen Hello Kitty ve Rilakkuma gibi karakterlerin yer aldığı tılsım ve Omikuji’leri⁴⁰ de sunmaktadır. Bu Moe karakterlerinin kullanılmasıyla mabede gelen ziyaretçi sayısındaki artış, dini kullanan bir ticari faaliyet kolu olmasının yanı sıra şehrin yeniden canlandırılmasında da rol oynamaktadır.

Yukarıdaki örnekler manga, anime ve Moe karakterlerinin hayranları gibi belirli insanlarla da ilgilidir. Bununla birlikte, Japon halkı tarafından gerçekleştirilen daha birçok dini faaliyet de bulunmaktadır. Bu, dini merkezlerin hac ziyaretinden daha çok inananları tarafından önemli görülen Güç Noktalarını ziyaret etmek anlamına sahiptir. Birinin dileklerini yerine getirmek ya da şifa aramak için Güç Noktalarını ziyaret etmek popüler hale gelmiştir. Ekim 2013’te İse Büyük Mabedinin⁴¹ 62. Sengū (kaminin yeni bir mabede yerleştirilmesi) töreni gerçekleşmiştir. Bu 20 yılda bir gerçekleşen bir etkinlik olduğundan, mabet her zamankinden daha fazla ibadet edenle dolup taşmıştır. İzumo Taishakyō⁴² mabedi de her yıl Ekim ayında başta genç kadınlar olmak üzere çok sayıda ziyaretçiyi kendine çekmektedir. Ay takvimine göre Ekim

festivalde Amaterasu ile ilişkilendirilen Kagura dansı da yapılmaktadır (Çevirmen). Bkz. “Nenkan Yotei (Omona Saiten)”, *Washinomiya Jinja* (Erişim 05 Ekim 2022).

³⁷ Mikoshi (御興), “Taşınabilir Mabet” anlamına gelen festivallerde omuzların üstünde taşınan ve içerisinde kaminin olduğuna inanılan bir tahttrevandır. Genellikle dini tören sırasında kaminin bir yerden başka bir yere veya bir mabetten başka bir mabede taşınmasını içeren bir uygulamadır. Çeşitli şekillerde Miskohiler bulunmaktadır (Çevirmen). Bkz. Brian Bocking, *A Popular Dictionary of Shinto* (Routledge, 2005), 92.

³⁸ Moe (萌え), Anime ve Mangalarda güzel, şirin, saf karakterleri betimlemek için kullanılan bir tabirdir. Kelimenin belirli bir anlamı olmayıp Moe olarak adlandırılan karakter veya nesne için bir sevgi duygusu içermektedir. Anime ve Manga sektöründe bu adlandırma 1980’lerin sonu ve 1990’ların başında popüler olmuştur (Çevirmen). Bkz. Takeshi Narumi, *‘Moe’ no Kigen: Jidai Shōsetsuka ga Yomitoku Manga - Anime no Honshitsu* (Japan: PHP Kenkyūjo, 2009).

³⁹ Benzaiten (弁財天), Hindu tanrıçası Saraswati’ye atfedilen Japon Budist tanrıçadır. Benzaiten Japonya’da hem Budist hem de Şintoistler için kutsal kabul edilen bir kamidir (Çevirmen). Bkz. Catherine Ludvik, *From Saraswati to Benzaiten* (Toronto: University of Toronto, Doktora Tezi, 2001).

⁴⁰ Omikuji (御神籤), Japonya’da Şinto ve Budist mabetlerde kâğıttan şeritlere yazılmış bir tür fişe denmektedir. Bunlar bir kutuda tutulur, kendisi veya ailesi için kamiden istekleri bulunan kişiler iyi bir iş, eş ve yaşam temennisiyle kutudan bir fiş çeker, iyi veya kötü bir Omikuji çekilmişse bu iyi veya kötü fal kişinin artık kendisinde kalmakta bir anlamda Omikuji’nin taşıyıcısı olmaktadır. Ancak kötü Omikuji çekenler genellikle mabet duvarına veya mabet arazisindeki bir çam ağacına bunu bağlamakta bir nevi artık kötü talihin taşıyıcısı kendisi olmamaktadır (Çevirmen). Bkz. Thomas Crump, *Japanese Numbers Game* (London, New York: Routledge, 1992), 77.

⁴¹ İse Büyük Mabedi veya İse Jingū (伊勢神宮), Japonya’nın ise şehrinde bulunan bir Şinto mabedidir. İç mabet (Naikū) ve dış mabet (Gekū) olarak birbirine uzak iki mabede denmektedir. Bu mabet Güneş tanrıçası Amaterasu ile ilişkilendirilmiştir (Çevirmen). Bkz. Mark Teeuwen - John Breen, *A Social History of the Ise Shrines: Divine Capital* (London, New York: Bloomsbury, 2017).

⁴² İzumo Taishakyō (出雲大社教), Kyōha Shintō’nun (Şintoizm Mezhepleri) 13 üye mezhebenden biridir. Takatomi Sengen (1845-1918) tarafından 1882’de kurulmuştur (Çevirmen). Bkz. Shimane-ken Kodai Bunka Sentā, *Historical documents of Izumo Taisha: Its Construction, Shintō Rituals and Territory in Medieval Times* (Japan: Shimaneken Kodai Bunka Sentā, 2002).

ayı genellikle “Kannazuki” (神無月) olarak adlandırılmakta ve adını bu ay boyunca ülkenin sekiz milyon tanrısının İzumo Taishakyō'da toplanmasından almaktadır. İzumo Taishakyō'nun insanları bir araya getirmede etkili olduğuna dair söylentiler yayılmakta ve birçok kadın tanrıların toplandığı Ekim ayında tapınağı ziyaret etmektedir.

Tokyo'da birkaç ünlü Güç Noktası olup Tōkyō Daijingu bunlardan biridir. Aslen Meiji döneminde İse Büyük Mabedi için bir salon olarak inşa edilen mabet, insanları bir araya getirmede etkili olmasıyla ün kazanmış ve özellikle genç kadınlar olmak üzere çok sayıda ziyaretçiyi kendine çekmiştir. Hafta sonları ve tatil günlerinde birçok kişi, mabedi ziyaret etmek için mabedin dışında kuyruk oluşturmaktadır.

Bu şekilde Japon dininin, kendini modern topluma uyacak şekilde değiştirebildiği söylenebilmektedir. Çünkü çağdaş Japon dini kültüründe, din dışı meseleleri dinle bir ilgisi varmış gibi göstermek mümkündür. Bu da Japon dininin bir başka özelliğidir.

Değerlendirme: İslami Bakışla Japon Maneviyatı

Modern Japonların maneviyyatı, muhtemelen YDH'lerin ve 4.2'deki tartışılanlar gibi Sözde Din (疑似宗教) fenomenlerinin varlığı da dâhil olmak üzere daha karmaşık ve anlaşılması zor dini uygulamalarla gösterilmektedir. Bu nedenle çağdaş Japon dini kültürünün bazı özelliklerinden bahsetmek gerekmektedir.

İlk olarak, birçok Şinto ve Budist mabet, ibadet edenlerin sayısını artırmak için Moe karakterlerine veya Güç Noktalarına güvenmektedir. Bu, dini kullanan bir maneviyyat ticaretidir. Geçmişte YDH'ler, takipçilerini çeşitli dini gruplardan mal almaya ya da kişisel gelişim seminerleri adını verdikleri çeşitli seminerlere ucuz olmayan ve bir seviye yukarı çıkmalarını gerektiren bir ücret karşılığında katılmaya zorlamıştır. Bu YDH'lerin din ticaretine benzer yöntemleri geleneksel dinlerde de bulunabilmektedir. Washinomiya Jinjası örneğinde, sonuç sadece bu mabedin değil, aynı zamanda yerel toplumun da yeniden canlandırılması olmuştur. Bu tür yöntemler, mevcut dinlere ilgi duymayan gençlere hitap etmek için manga/anime karakterlerinin kullanılması olarak da görülebilmektedir.

Tanrı'nın kutsal olduğu ve pek çok kişi tarafından saygı gördüğü perspektifinden bakıldığında, modern toplumdaki bu tür bir maneviyyat, insanlara hitap etmenin modernize edilmiş oldukça seküler bir yaklaşımı olduğu söylenebilmektedir. Bu nedenle, “Kutsal” ve “Profan” arasındaki çizginin bulanıklaştığı söylenebilmektedir. Dahası, tanrıları temsil etmek için Moe karakterlerinin kullanılması, ziyaretçilerin ilgisini çekse de ziyaretçilerin sayısındaki ani artış, sadece geçici bir ilgiden ibarettir. Çünkü bu kişiler tanrının nesilden nesile gelen takipçileri değildir. Dahası, tanrıya gerçekten ibadet edenlerin bakış açısında, ne kadar ziyaretçi çekmeye yönelik olursa olsun, tanrının modernize edilmiş bir versiyonu ne anlam ifade etmektedir?

İslam'da heykeller yasaklanmıştır. Moe karakterleri oluşturan mabetler gibi Tanrı ile ilgili yeni karakterler oluşturarak dini ürünler yapıp satma fikri bulunmamaktadır. Her ne kadar moda olsa da Tanrı'nın gençler için ilişkilendirilebilir bir karakter haline getirilmesi, tanrılar ve tılsımlar gibi dindeki “kutsal” nesnelere günlük olarak dokunulabilen manga ve anime karakterleri gibi dini amaçla oluşturulmamış nesnelere arasında bir kaynaşma olduğunu

göstermektedir. Bu bağlamda “Kutsal” ile “Profan” arasındaki sınırın bulanıklaştığı söylenebilmektedir.⁴³

Güç Noktalarını ziyaret etmek de dini bir eylemdir, çünkü kişinin atalarının dini nesilden nesile aktarılmamış olsa bile, kişi ilgisini çeken bir mabede gitmekte ve orada dileklerinin yerine getirilmesinde Dünyevi Fayda’yı⁴⁴ aramaktadır. Başka bir deyişle, Japon dindarlığının muğlak ve tanımsız olduğu varsayılmaktadır.

Yukarıdakilere dayanarak, Japon maneviyatının özellikleri şu şekilde özetlenebilir: 1.) Dinden habersiz ama her zaman dinin içinde olunması; 2.) Kişinin birden fazla dine inanması; 3.) Kutsal ve Profan karışımı ve 4.) Dinde dünyevi fayda ve şifa araması olarak dört maddedir.

Birincisi Üzerine

İslam’da kişi günlük yaşamında dininin farkına varmaktadır. Günde beş vakit namaz kılmak farzdır. Namaz, Camiye gitmeden temiz olan herhangi bir yerde kılınabilir. İslami öğreti sadece kişinin günlük hayatını değil, hayatın her alanını yönetmektedir. Düğünler ve Cenazeler İslami usullere göre yapılmaktadır. Müslüman Japonlar, genel anlamda ülkede aile dini Budizm olmasına rağmen Budist Japonların yapıtı gibi Hristiyan kiliselerinde düğün yapmamaktadırlar.

Shimada (2007), Meiji dönemindeki modernleşmeye kadar Japonya’da “din” kavramının olmadığını ve dinsizlik fikrinin, kişinin maneviyatı olmadığını farkında olmasıyla aynı şekilde ortaya çıkmadığını belirtmektedir.⁴⁵ Bugün bile pek çok Japon hangi dine mensup olduklarının farkında değildir. Japonya’da, “Cenaze Budizm’i” (葬式仏教) teriminin kullanıldığı ölçüde, insanların oraya gidene kadar hangi dine mensup olduklarını bilmemeleri, sıklıkla karşılaşılan bir durumdur.

İkincisi Üzerine

Din özgürlüğü, ailelerinin dinini bilseler dahi, bireylerin ait oldukları dini seçmelerine olanak tanımaktadır. Dolayısıyla bir kişinin birden fazla dine mensup olması, ailesinin dinine ve kendi seçtiği bir dine mensup olması ya da hiçbir dine mensup olmaması mümkündür. İkinci Dünya Savaşı öncesi Japon Müslümanlar Şinto tanrılarını İslam’ın tek ve bir Allah’ı ile bir tutmuşlardır. Bunun nedeni muhtemelen bazı şeylerin ancak bilinen tanrılarla özdeşleştirildiklerinde anlaşılabilceği düşüncesidir.⁴⁶

⁴³ Şimdiye kadar din üzerine çalışan birçok akademisyen “kutsalı” tanımlamıştır. Tachikawa (adı-Musashi, 2006), “kutsalın” olağanüstü özellikte korkutucu ve insanları kendisine çeken bir şey olduğunu; buna karşın manevi olarak kabul edilmesi gereken de bir şey olarak din fenomeninin tamamıyla buna benzer bir “kutsal”dan etkilenmekte olduğunu ifade etmektedir. Musashi Tachikawa, *Seinaru Mono Zokunaru Mono — Buddisuto Seoroji I* (Kōdansha, 2006), 25-30.

⁴⁴ Dünyevi Fayda (現世利益) olarak ifade edilen düşünce, dini bir dünya görüşü olup Şintoist-Budist münzevi yaşamıyla ilişkili bir kavramdır. Japon YDH’lerinde sıklıkla görülen bu ortak yaklaşım özellikle kriz durumlarında ortaya çıkan çözüm odaklı düşüncenin bir ürünüdür. Bu kavram, gelecek için umut vermektense manevi dünya hakkında farklı yaklaşımlar ifade etmekten önce insanın maddi ihtiyaçlarının karşılanmasını ifade etmektedir (Çevirmen). Bkz. Yetkin Karaoğlu - Ayhan Kuşçulu, “Japon Yeni Dini Hareketlerine Genel Bir Bakış”, *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 22/1 (2022), 613.

⁴⁵ Hiromi Shimada, *Nihon no 10 dai Shinshūkyō* (Gentōsha, 2007), 22.

⁴⁶ Bu durum bugün hâkim olan din özgürlüğü anlayışı ile bireyler ailelerinin dinini bilseler dahi, ait oldukları dini seçmelerine olanak tanıdığı söylenebilmektedir. Ancak, Şintoist bir Japon, öteden beri birden fazla dine ve/veya dini harekete mensup olabilmektedir. Böylesi bir anlayış, Şintoizm’in teo-morfolojisinden ileri gelmektedir. Dolayısıyla bir Japon’un birden fazla dine mensup olması onlar açısından doğal bir durumdur. Karaoğlu - Kuşçulu, “Japon Yeni Dini Hareketlerine Genel Bir Bakış”, 626.

Üçüncü Üzerine

İslam öğretilerinde bu kadar çok ayrıntılı hüküm bulunmasının nedeni, İslam'ın doğduğu dönemdeki toplumsal koşullar ve tarihsel arka plandır. İslam, çölün sert doğal ortamında ve kabile savaşları nedeniyle sosyal kaosu yaşadığı bir dönemde doğmuştur. Buna karşılık Japonya yoğun bir doğaya sahiptir. Bu doğa bereketlidir, ancak zaman zaman deprem ve sel gibi felaketleri de beraberinde getirmektedir. Belki de böylesine değişken bir doğaya duyulan hayranlıktan dolayı doğal nesnelere tanrı haline gelmiştir. Japonya'da, "Köy Mabedi Ağaçlığı" (鎮守の森) ile simgelendiği gibi, Animizmin kökeni olan doğaya ve doğal nesnelere karşı bir inanç da vardır. Her bölgeye özgü tanrılar buradan doğmuş ve insanlar tarafından geliştirilmiştir.

Geleneksel Japon dinlerinde, manga ve animeler dinle ilişkilendirilmekte ya da gençlerin ilgisini çekmek için onlar arasında popüler olan karakterler kullanılmaktadır. Bunları gören insanlar "Kutsal Yerlere Hac" olarak adlandırdıkları ziyaretleri gerçekleştirmektedirler. Bunun kendi başına dinle bağlantılı olma ihtimali yoktur. Daha ziyade sözde manevi bir eylem (疑似宗教的) veya fenomen olarak Japon dindarlığının bir parçasını oluşturan seküler bir eğilimdir.

Bu bağlamda Wilson (1979), dinin çağdaş dönüşümünü tartışırken iki konuya odaklanmaktadır. Birincisi, sekülerleşme ve eski inançların gerilemesi, ikincisi ise YDH'lerin yükselişidir.⁴⁷ Japon toplumu Aum Shinrikyō ile ilgili bir dizi olay yaşamıştır. Ancak bu durum sadece kült gruplardan ya da YDH'lerden⁴⁸ değil, aynı zamanda dinin kendisinden de nefret edilmesine yol açmıştır. Genel olarak toplumun dine karşı bir alerji geliştirdiğini ve dini ideoloji adına yapılan faaliyetlerden korktuğunu söylemek abartılı olmayacaktır. Mevcut dinler şu anda çok sayıda taraftar çekmemektedirler. İslam'da da 1980'lerin sonlarından itibaren olduğu gibi evlilik yoluyla din değiştirenlerin sayısında önemli bir artış görülmüştür. Ancak bu artış şu anda sadece marjinal düzeydedir. Bunun nedeni, Adalet Bakanlığı tarafından uygulanan sıkı vize düzenlemeleri sonucunda, Japonya'ya işgücü olarak gelen yabancı Müslümanların sayısının 1990'lardan bu yana önemli ölçüde azalmış olmasıdır. Öte yandan, yabancı Müslümanlarla evlenen ve İslam'ı seçen bazı Japonların da boşanma nedeniyle İslam'ı terk ettiklerini belirtmek gerekmektedir.⁴⁹ Bunun sebebi, İslam'ı din olarak gönülden kabul edememeleridir.

Ancak insanlar bir şeylere tutunmak isterler. Güç noktalarını ziyaret etmek gibi belirli bir dine veya dini gruba ait olmayan ancak insanların dünyevi fayda peşinde koşmasına olanak tanıyan dini faaliyetler, dinin "rahat" (緩い) bir biçimi olarak görülebilmekte ve bu nedenle birçok Japon tarafından kabul edilebilmektedir.

Dördüncü Üzerine

İslam'da günlük farz ibadetlerde dünyevi fayda aranmaz. Kişi, bir sonraki yaşamda cennete ulaşmak için bu yaşamda erdemler biriktirir. Ayrıca, bir insanın bu hayatta zor zamanlar geçirmesinin nedeninin, Allah'ın ona bunun üstesinden gelme gücü vermesi olduğuna inanılmaktadır. Tabii ki İslam'da "dua" adı verilen ve kişinin dileği olan bir yakarış (祈り) da vardır. Bu serbest bir duadır ve Tanrı'yı övmek için yapılan zorunlu "Namaz"dan (Salah) farklıdır. Orta Doğu'da dua sadece Tanrı'ya değil, aynı zamanda azizlerin mezarlarına da

⁴⁷ Bryan R. Wilson, *Contemporary Transformations of Religion* (Oxford: Oxford University Press, 1979), 131.

⁴⁸ Shimada (2007), YDH ve kültürlerin sınır çizgisinin belirsiz olduğunu söylemektedir. Bkz. Shimada, *Nihon no 10 dai Shinshūkyō*, 28.

⁴⁹ Yazarın Doktora Tezine Bkz. Akiko Komura, *Nihonjin Musurimu — Sono İkiyata no Rekishi to Mirai e no Tenbō* (Tomo Daigaku, Doktora Tezi, 2012).

yapılmaktadır. “Dua” zorunlu değildir ve yerine getirilmesi gerekmez. “Namaz” ve “Duanın” ayrı ayrı düşünülmesi gerektiğine dikkat etmek önemlidir. Bunun nedeni, aynı Tanrı’ya dua etmeleri, ancak farklı amaçlar için olmalarıdır.

Bu bakımdan Japonların dünyevi fayda arzuları İslam’inkinden farklıdır. Japonya’da insanlar dünyevi menfaatler için dua etmektedirler. Kaç Japon günlük rutinlerinin bir parçası olarak dua etmek için belirli bir mabede gider? “Sıkıntılı zamanlarda tanrılardan yardım istemek” deyiminden de anlaşılacağı üzere, birçok Japon bir dilekleri olduğunda ya da başlarına bir sorun geldiğinde tanrılardan yardım isteme eğilimindedir. Dahası, dileklerini gerçekleştirmek için nesiller boyu inandıkları sabit mabetler yerine televizyonda ya da dergi makalelerinde adı geçen mabetlere gitmektedirler. Bunun Japon dindarlığının bir özelliği olduğu söylenebilmektedir.

Son olarak, Japonların muğlak bir dindarlığa sahip olduğunu belirtmek gerekmektedir. Çünkü İslam’ın aksine Japonya’da toplumu yönetmek için açık bir dini kod yerine hâlihazırda ahlaki ve etik bir sistem bulunmaktadır.

Japonların ahlaki ve etik karakterlerini son yıllarda kaybettikleri uzun zamandır söylenmektedir. Ancak yine de Japonların diğer ülkelere kıyasla davranışlarında daha öz denetimli ve daha rahat etik davranış kurallarına sahip oldukları söylenmektedir. Örneğin, yurtdışında bir deprem meydana geldiğinde her zaman ayaklanmalar ve soygunlar olduğu söylenmektedir. Ancak 1923’deki Büyük Kanto Depremi sırasında böyle bir şey yaşanmamıştır. Erzaklar dağıtılırken birçok afetzede uzun kuyuklar oluşturarak sessizce beklemiştir. Bu durum yabancı ülkeler tarafından övgüyle karşılanmıştır.

Elbette, Japon halkının davranışlarındaki sakinlik muhtemelen ataları tarafından günümüze kadar geliştirilmiş olan etikten kaynaklanmaktadır. Bugüne kadar geliştirdikleri etik, dini doktrinlere ve normlara dayanmaya gerek duymadan davranışlarında doğal olarak ortaya çıkmaktadır. Japonlara özgü olan bu etik, muhtemelen gündelik hayatın pratiklerinden doğmuştur. Başka bir deyişle bunun kaynağı, insanların sosyal faaliyetlerde birlikte mutlu bir şekilde yaşamaları için gerekli olan halkın bilgeliğidir.

Genel olarak modern Japon halkının ahlak ve etik değerlerinin çoktan kayb olduğu kabul edilmektedir. Ancak, İslam ahlakı ile Japon ahlakı arasındaki benzerlikler yukarıdakileri düşünmeye sevk etmiştir. Japon Müslümanların, Japon kültüründe İslam ile ortak noktalar bulmakta zorlandıkları için İslami bir ortam yaratmaya çalıştıkları daha önce belirtilmişti. Bununla birlikte, yabancı Müslümanların Japonların ahlakı hakkındaki görüşlerinde ilginç noktalar bulunmaktadır. İslam ve Japon kültürü arasında benzerlikler olduğuna dikkat çekilmektedir. Bu benzerliklerin neler olduğu yazar için belirsizdir, ancak ortak görüşleri, ahlak ve etiğin dini normlar oluşturmaya gerek kalmadan bunun Japon toplumunda hâlihazırda var olduğu yönündedir. Aslında, uzun süredir Japonya’da bulunan yabancı Müslümanlar şunları ifade etmişlerdir.

Japonlar nazik ve çalışkandır. Amerikalılar da aynı ama farklı bir duyguya sahiptirler. İşte ben buraya uyuyorum. Çünkü İslam ahlakı ile Japon ahlakı arasında şaşırtıcı bir benzerlik var.⁵⁰

Japonya İslam Merkezi Başkanı Salih M. Samarai, “Japonya’da İslami Yayılmanın Tarihi ve Gelişimi” başlıklı makalesinde “İslam’ın Japon düşünce tarzına uygun olduğunu ve Japonlar

⁵⁰ Muhammaddo Raïsu, *Gaijin Kōhō Shitsuchō no Nippon Tōshi-gaku* (Jijitsūshinsha, 1987), 2.

tarafından kolayca kabul edildiğini” belirtmektedir.⁵¹ Diğer bir deyişle yabancı Müslümanlar, İslam'ı kabul etmemiş olsalar bile Japonların İslami bir hayat yaşadıklarını söylemektedirler.

İfadelerinden, Japonların bilinçsizce dindar oldukları ve günlük yaşamlarında açık bir dini davranışları veya bir dine aidiyet duyguları olmasa bile dini bir şekilde hareket ettikleri söylenebilmektedir. Bu aynı zamanda Japon halkının dindarlığının doğasıdır.

⁵¹ Sally M. Samarai, “Nihon Niokeru İsurāmu Fukyū no Rekishi to Hatten”, *Assarāmu* 86 (2002), 19.

Kaynakça

- Abe, Haruo. *İsuramukyō*. Gendai Shokan, 1986.
- Ariga, Bunhachiro. *Nihon no İkkai Kyōto to Shite "İsuramu"*, 1939.
- Bocking, Brian. *A Popular Dictionary of Shinto*. Routledge, 2005.
- Brown, Ju - Brown, John. *China, Japan, Korea: Culture and Customs*. South Carolina: BookSurge, 2006.
- Chaplin, Danny. *Sengoku Jidai. Nobunaga, Hideyoshi, and Ieyasu: Three Unifiers of Japan*. South Carolina: Createspace Independent Publishing Platform, 2018.
- Crump, Thomas. *Japanese Numbers Game*. London, New York: Routledge, 1992.
- Dündar, Ali Merthan. *Japonya'nın Orta Asya Politikaları*. Araştırma. Ankara: Ahmet Yesevi Üniversitesi, 2011. Ahmet Yesevi Üniversitesi. http://www.ayu.edu.tr/static/kitaplar/japonya_ortaasya_rapor.pdf
- Hosaka, Shunji. *İsuramu Genri Shugi Terorizumu to Nihon no Taiō — Shūkyō Onchi Nihon no Meisō*. Hokuju Shuppan, 2004.
- Hosaka, Shunji. *Shūkyō no Keizai Shisō*. Kōbunsha, 2006.
- Kajita, Takamichi. *Gaikokujinrōdōsha to Nihon*. Nippon Hōsōshuppan Kyōkai, 1994.
- Karaoğlu, Yetkin. *Japon Yeni Dini Hareketi: Ōmoto*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2022.
- Karaoğlu, Yetkin - Kuşçulu, Ayhan. "Japon Yeni Dini Hareketlerine Genel Bir Bakış". *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 22/1 (2022), 605-634. <https://doi.org/10.33415/daad.1013324>
- Komura, Akiko. "Nihon ni Okeru Gairai Shuukyō no Dochakuka ni Tsuite no Kousatsu: Nihon İsuramu Kyōdan no 'Daijō İsurāmu' no Shisō o Rei to Shite". *Kokusai Kōdō-gaku Kenkyū* 10 (2015), 97-116.
- Komura, Akiko. "Nihon ni Okeru İsurāmu no Rekishi Kara Miru Nihonjin no Shūkyō-sei (Supirichuariti) ni Tsuite". *Kotoba - Bunka - Komyunikēshon* 7 (2015), 199-215.
- Komura, Akiko. *Nihonjin Musurimu — Sono İkikata no Rekishi to Mirai e no Tenbō*. Tomo Daigaku, Doktora Tezi, 2012.
- Komura, Akiko. "Nihonjin no İsurāmu Juyō: Nihon İsuramu Kyōdan to 'Daijō İsurāmu' ni Tsuite". *Shūkyō to Gendai ga Wakaru Hon*. ed. Watanabe Naoki. 150-155. Tokyo: Heibonsha, 2016. <https://doi.org/10.1163/22118349-00603006>
- Komuro, Naoki. *Nihonjin no Tame no İsuramu Genron*. Shūeisha İntānashonarū, 2002.
- Lancashire, A. Terence. *An Introduction to Japanese Folk Performing Arts*. London, New York: Routledge, 2011.
- Ludvik, Catherine. *From Sarasvati to Benzaiten*. Toronto: University of Toronto, Doktora Tezi, 2001. <https://tspace.library.utoronto.ca/bitstream/1807/15465/1/NQ58639.pdf>
- Mackintosh, Mackintosh - Wide, Steve. *Tokyo*. Australia: Pan Macmillan Australia, 2018.
- Masaki, Akira. "Miyazaki Anime ga Himeru Shūkyō no Honshitsu". *Shūkyō to Gendai ga Wakaru Hon 2010*. ed. Naoki Watanabe. 68-73. Heibonsha, 2010.
- Mattice, Sarah. "Shinran as Global Philosopher". *Religions* 13/105 (2022), 1-15. <https://doi.org/10.3390/rel13020105>

- Misawa, Nobuo - Akçadağ, Göknur. "The First Japanese Muslim : Shotaro NODA (1868-1904)". *Japan Association for Middle East Studies* 23/1 (2007), 85-109. https://doi.org/10.24498/ajames.23.1_85
- Nakaya, Tereza. "The Japanese Concept KOKORO and Its Axiological Aspects in the Discourse of Moral Education". *Adeptus* 13 (2019), 1-22. <https://doi.org/10.11649/a.1651>
- Narumi, Takeshi. *'Moe' no Kigen: Jidai Shōsetsuka ga Yomitoku Manga - Anime no Honshitsu*. Japan: PHP Kenkyūjo, 2009.
- Obuse, Kieko. "The Japan Islamic Congress: A Possible Case of an Islamic New Religion in Japan". *Journal of Religion in Japan* 6/3 (2017), 241-263. <https://doi.org/10.1163/22118349-00603006>
- Özel Özcan, Merve Suna - Goziev, Ravshan. "XIX. Yüzyılda Doğu Asya'da Rus-Japon İmparatorluklarının Güç Mücadelesi: 1905 Rus-Japon Savaşı". *Türkiye Rusya Araştırmaları Dergisi* 2 (2019), 46-65.
- Raīsu, Muhanmaddo. *Gaijin Kōhō Shitsuchō no Nippon Tōshi-gaku*. Jijitsūshinsha, 1987.
- Samarai, Sally M. "Nihon Niokeru İsurāmu Fukyū no Rekishi to Hatten". *Assarāmu* 86 (2002), 6-19.
- Shimada, Hiromi. *Nihon no 10 dai Shinshūkyō*. Gentōsha, 2007.
- Shimane-ken Kodai Bunka Sentā. *Historical documents of Izumo Taisha: Its Construction, Shintō Rituals and Territory in Medieval Times*. Japan: Shimaneken Kodai Bunka Sentā, 2002.
- Shinohe, Junya. "Afumado Ariga Kazari Hachirō (Kuma-ba tsuchi): Nihon ni Okeru İsurāmu Hōgaku no Senku-sha to Shite no İchidzuke (< Tokushū > İsurāmu to Shūkyō Kenkyū)". *Shūkyō Kenkyū* 78/2 (2004), 517-539. https://doi.org/10.20716/rsjars.78.2_517
- Sueki, Fumihiko. *Nihon Shūkyō-shi*. İwanami Shoten, 2006.
- Tachikawa, Musashi. *Seinaru Mono Zokunaru Mono — Buddisuto Seorojī I*. Kōdansha, 2006.
- Teeuwen, Mark - Breen, John. *A Social History of the Ise Shrines: Divine Capital*. London, New York: Bloomsbury, 2017.
- Tomofusa, Kure. "Shūkyō Tēma no Manga-tachi". *Shūkyō to Gendai ga Wakaru Hon*. ed. Naoki Watanabe. 228–233. Heibonsha, 2009.
- Uzun, Mustafa İsmet. "Abdürreşid İbrahim". *Türkiye Diyanet Vakfı İslām Ansiklopedisi*. 1/295-297. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Wilson, Bryan R. *Contemporary Transformations of Religion*. Oxford: Oxford University Press, 1979.
- Kotobank. "Haruo Abe". Sözlük. Erişim 05 Ekim 2022. <https://kotobank.jp/word/%E5%AE%89%E5%80%8D%E6%B2%BB%E5%A4%AB-1050581>
- Washinomiya Jinja. "Nenkan Yotei (Omona Saiten)". Erişim 05 Ekim 2022. <http://www.washinomiyajinja.or.jp/schedule/schedule.html>
- Mainichishinbun Ōsaka Yūkan* (21 Ocak 1999).
- Asahishinbun* (01 Şubat 2002).
- Mainichishinbun Fukuoka-ban* (26 Haziran 2008).
- Yomiurishinbun Yamanashi-ban* (15 Ağustos 2010).
- Yomiurishinbun Ishikawa-ban* (04 Ekim 2011).

Yomiurishinbun Ishikawa-ban (05 Mayıs 2012).

Yomiurishinbun Ishikawa-ban (17 Ağustos 2014).